

Nagyné Csobolyó Eszter¹

A nem kormányzati szervezetek intézményi migrációs stratégiája

Institutional Migration Strategy for Non-Governmental Organisations

Absztrakt

A nem kormányzati szervezetek a társadalom olyan alapvető egységei, amelyek fontos feladatot vállalnak magukra, közhasznú tevékenységük végzésekor az állami vagy önkormányzati szolgálatok között is szerepet vállalnak. A hazánkat ért 2015-ös migrációs válságban kiemelkedő helyet kaptak, aminek megítélése nemzeti és nemzetközi szempontból is sajnos torz képet mutatott. Súlyos bizalomvesztés érte a harmadik szektort, amelynek megítélése az orosz–ukrán menekültválságnál mutatott példamutató helytállásukkal kezdi visszanyerni megérdemelt helyét.

Kulcsszavak: *nem kormányzati szervezetek (NGO), hitvallás, kooperáció, dez/információ, humanitárius misszió*

Abstract

NGOs are fundamental units of our society that take on an important role, and in carrying out their public benefit activities, they also play a role in public or municipal services. They were given a prominent place in the migration crisis in 2015, the perception of which was unfortunately distorted both nationally and internationally. There has been a serious loss of trust in the third sector, whose image is beginning to regain its deserved place with their exemplary performance in the Russian–Ukrainian refugee crisis.

¹ Doktori hallgató, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola; szakmai vezető, Pest Vármegyei Civil Közösségi Szolgáltató Központ; beosztott lelkipásztor, Dunavarsányi Református Gyülekezet, e-mail: drcsobolyoeszter@gmail.com

Keywords: *non-governmental organisations (NGOs), creed, cooperation, disinformation, humanitarian acts*

A macedón határ lezárásával a nyugat-balkáni útvonal gyakorlatilag megszűnt a migránsok számára. Egyes hírforrások szerint a lezárással közel 54 ezer menekült rekedt Görögország területén, és az Idoméninél kialakított sátortábor incidenseitől volt hangos a hazai és a külföldi sajtó. 2016. május hónapjának elején a görög külügyminiszter az idoméni helyzettel kapcsolatban a nem kormányzati szervezeteket (NGO-kat) tette felelőssé. Álláspontja szerint ezek a szervezetek is felelősek a kialakult migránsválságért, mert vannak olyanok, akik üzletet csinálnak a migrációból. A görög kormány állítása szerint nagyon nehéz megkülönböztetni, hogy melyek a valódi segítségnyújtó szervezetek, akik humanitárius céllal lépnek fel, és melyek azok, amelyek kizárólag a saját érdeküket szem előtt tartva használják ki a „tömegvándorlás” okozta helyzetet.²

Nem vitatható, hogy a menekültválság tetőzésekor hazánkban és külföldön egyaránt a nem kormányzati szervezetek aktív és fontos szerepet játszottak a menekültek megsegítésében. Azonban sajnos az is megtörtént, hogy egyes szervezetek, bűnözői csoportok saját maguknak igyekeztek előnyt és profitot kovácsolni a menekültek hátrányos helyzetét kihasználva, és ennek óriási sajtónyilvánossága lett.³ Így történhet, hogy a civil szektor szereplőinek elnevezése „gazdagodott”, amikor is Póczik Szilveszter, Bolyky Orsolya és Sári Eszter *Migrációs válság, embercsempészség és büntetéskiszabás* című kutatásukban a nem kormányzati szervezeteket „migráns-taxikat üzemeltető civil szervezetek” elnevezéssel illetik, akik az embercsempész-szervezetekkel együttműködve, továbbá a mögöttük álló érdekcsoportokkal laza hálózatokban működnek, és céljuk a határellenőrzés elkerülése, továbbá korrupció útján annak hatékonyságának csökkentése.⁴ Kétségtelen, hogy ezek a civil szereplők nem is akarnak humanitárius szervezetnek tűnni, azonban a harmadik szektor jó hírét csorbítják valamennyi, hasonló bűncselekmény elkövetésével. Árnnyaltabban fogalmaz Éberhardt Gábor *A túlerheléses migráció, lehetséges közrendészeti hatásai* című doktori értekezésében akkor, amikor a társadalmi szerveződések támogató tevékenységéről, illetve a valós és a kommunikált célzat vitatható voltáról ír.

„Az államhatáron meg nem engedett módon belépett és intézkedés alá vont külföldieknek előtalált információhordozók megerősítették a rendészeti szervek információit az állami céltól eltérő támogatásról. Az idő múlásával, a körülmények változásával már nyíltan, online felületeken adtak célzott tájékoztatásokat a vándorok részére a támogató magánszemélyek, civil szervezetek. Ezeknek az információknak a birtokában gyakorlatilag

² 2015. május utolsó hetében az EP állampolgári jogi szakbizottságának delegációja Niedermüller Péter vezetésével az idoméni táborba is ellátogatott, ahol a helyszíni vizsgálat során 12 ezer menekült és bevándorló élt.

³ Migráns-csempészség gyanúsításával, majd vádjával illetnek a mai napig is több civil szervezetet. A migráns-/embercsempészség tényállását szükséges az emberkereskedelem tényállásától szigorúan elválasztani. Az előbbi esetében az alanyok önként, ellenértékért cserébe veszik igénybe az embercsempészség szolgáltatását. Az utóbbinál viszont az áldozatokat főként munkavégzési, szexuális vagy egyéb célért zsákmányolják ki és hurcolják el. Tehát az akarat, amely elválasztja a két esetet, valamint az esetleges kényszer, fenyegetés fennállása. Büntető törvénykönyvünk is ennek megfelelően szabályozza, illetve helyezi el a jogszabályban a két cselekményi kategóriát. Az embercsempészség a közigazgatás rendje elleni bűncselekmények közé tartozik (XXXIV. fejezet), az emberkereskedelem az emberi szabadság elleni bűncselekményeknél kapott helyet (XVIII. fejezet).

⁴ PÓCZIK–BOLYKY–SÁRIK 2019.

bárki, bárhol el tudott jutni a magyar határra, ott a leírt rendészeti és menekültügyi szabályok, protokollok ismeretében közölhetett olyan adatokat, amelyekkel jogosultnak tűnhetett a menedékjogi védelemre, az érkezési ország területére történő visszairányítás tilalmát jelentő non-refoulement alkalmazására.¹⁵

A migráció politikailag kényes kérdés, az emberek megsegítésének humanitárius feladata pedig bizalomra kell hogy épüljön. A tömegek mögött emberek vannak, akiknek nagy része nem a jobb megélhetés miatt, hanem a napi alapvető lételelemek hiánya miatt, vagy a személyes és családja biztonságát keresve indul a hosszú és gyakran siralmas útra. Ezek az emberek az élet reményében teszik mindezt, bízva abban, hogy segítséget kapnak a megmaradásra. A migráció kérdésében részt vevő valamennyi fél, legyen az politikai, nem kormányzati szervezet vagy közigazgatási intézmény, csak akkor legitím a feladatvállalásból részesedni, ha valóban a segítség missziója vezérli.

„Kétségtelen, hogy a menekültügy, a menedékjogi szabályozás, oltalom és a (pl. gazdasági) bevándorlás-reguláció is a maga elméletével, a magyar, európai uniós, nemzetközi bírósági és egyéb gyakorlatával, szakirodalmával olyan összetett, szerteágazó, részletes, mély, nehéz és súlyos, sőt életbevágó terület, amelyen belül – a jelentősen eltérő politikákból, megközelítésekből, hangsúlyokból is adódóan – nemcsak rendkívül éles, markáns véleménykülönbségek, hanem akár túlzó megfogalmazások, konfliktusok is sűrűn előfordulnak.”¹⁶

Európa környékén 30-35 millióan élnek, akik élethelyzetükből adódóan ma-holnap dönthetnek úgy, hogy útnak indulnak. Hosszú távon a migrációs nyomás növekedésére kell számítanunk.⁷ A probléma megoldása valamennyiünk érdeke, és a bevándorlási válság összetettsége miatt komplex intézkedésre van szükség, amiben a valódi és hiteles nem kormányzati szervezeteknek is részt kell venniük.

A 2020-as pandémia pillanatokra megállásra kényszerítette a népvándorlást látszólag, a hazánkba érkezett információk szerint a külföldi gyűjtőtáborokban igyekeztek „stopra kényszeríteni” a járvány terjedését, illetve annak esetleges hordozóit. A 2022-es orosz–ukrán háború azonban újabb súlyos embertömeget indított el. A háború kitörése óta a kormányzat adatai szerint 1,3 millió menekült érkezett Magyarországra, közülük 24 615 ukrán állampolgár fordult menedékes (ideiglenes) védelemért a hazai hatósághoz, ebből 17 076-ot már elfogadtak. A rendőrségi tájékoztatók szerint naponta több mint tízezer lépik át a határokat Ukrajna felől, akik vagy maradnak, vagy továbbállnak nyugat-európai országokba, illetve az idő előrehaladtával visszatérnek a hazájukba. Az EU határ- és partvédelmi ügynöksége a Frontex június végén arról számolt be, hogy az elmúlt hónapokban több mint hatmillió ukrán

⁵ ÉBERHARDT 2021: 83.

⁶ HÁMORI 2020: 284.

⁷ A Migrációkutató Intézet 2022. évi végi elemzése szerint Észak-Afrika irányából fokozatos nyomásra kell számítanunk, hiszen szinte a teljes afrikai földrészt súlyos élelmiszeri válság sújtja. A pandémia miatt az iskolapadból a leánygyermeket korábban háziasították ki, ami a demográfia növekedésének felgyorsulásához vezet. Az iskolapadból kikerülő csellengő fiúkat a dzsihádisták toborozók magukhoz vonták, ami pedig a belső fegyveres konfliktusok megerősödését eredményezte. Továbbá a tálibok uralta Afganisztánból, valamint a klímaváltozás súlyos csapásaival küzdő indiai szubkontinens államaiból is várható a balkáni útvonalon érkező migránsok.

érkezett az Európai Unió tagországaiba, de közülük 3,1 millióan visszatértek Ukrajnába. A háborús megsegítés vonatkozásában a mai napig a hazai NGO-k jelesre vizsgáltak.

A nem kormányzati szervezetek intézményi migrációs stratégiájának alapja a „küldetéstudatuk” meghatározása. Kik azok az NGO-k, akik részt vehetnek, illetve részt kell hogy vállaljanak a migrációs kérdés kezelésében és miért kell fellépniük? Jelen stratégia elsősorban a magyarországi nem kormányzati szervezetek helyzetét vizsgálja.

Status confessionis

A *status confessionis* egy kifejezetten egyházi jellegű kifejezés, és azt az állapotot, többnyire történelmi pillanatot jelenti, amikor nem lehet tovább hallgatni, nem lehet tétlenül nézni az eseményeket, s ha úgy tetszik nem lehet sem az államra, sem a társadalomra bízni a fejleményeket. Ilyen *status confessionis* volt az úgynevezett Barmeni Hitvallás 1934-ben, amikor a Német Protestáns Egyház teológusainak egy része felemelte a hangját a kibontakozó nemzeti szocializmus ellen. Ezt a fogalmat, illetve „életérzést” – úgy vélem – most általánosíthatom nem feltétlenül egy hitvallási nyilatkozat megfogalmazására, és nem is kizárólag az egyházakra szorítkozva, hanem egyszerűen annak kifejezésére, hogy a karitatív civil szerveződések, NGO-k és természetesen az egyházak is primer módon vagy szakmai szervezeteiken keresztül nem maradhatnak sem szótlanak, sem tétlenek akkor, amikor 250 millió ember úton van, amikor emberek tízezrei fulladnak bele a Földközi-tengerbe, amikor milliók követelnek bebocsátást Európába, amikor a szomszédban háború dúl.

A legelső pillér annak a pontos fogalommeghatározása, hogy kik a civil szervezetek. A civil szervezet fogalmát és az NGO kategóriáját a magyar köznyelv szinonimaként használja. A pontos megkülönböztetés végett azonban szükséges egymástól elhatárolni a két fogalmat.

A harmadik szektort alkotó civil szervezetek és nem kormányzati szervezetek mozgatórugója az önkéntesség. Jó szándékú emberek a közös cél érdekében idejüket, tehetségüket, képességüket áldozzák. Aki idejéből, energiájából, szaktudásából áldoz, az valamilyen szinten szívből azonosul ezzel. További közös tulajdonság, hogy létrejöttüket, működésüket nem a profit megszerzése és felosztása jellemzi. Természetesen profitot szerezhet, különösen is szükséges tevékenységének finanszírozására, azonban hangsúlyozni szükséges, hogy nem a nyereség a tevékenységének mozgatórugója. A szervezeti autonómia meghatározott mindkét esetben.

„A civil társadalom egyben a demokrácia fontos jellemzője is, hiszen a civil megmozdulás, állampolgári részvétel erősíti a demokráciát. Ezért van szükség tulajdonképpen a demokratikus országokban erre a szektorra, mert a társadalmat érintő fontos kérdéseket összegzi, megfogalmazza, az érdekeket megpróbálja összefogni, és érvényesíteni, vagy kifejezésre juttatni az állammal szemben. Tehát egy modern, erős demokratikus államban nélkülözhetetlen egy erős civil társadalom, amelynek megmozdulásait, magatartásait a nemzet jogalkotói csakis a legszükségesebb mértékben korlátozzák.”⁸

⁸ KAPRINAY 2015: 97.

Ami igazán elkülöníti a két kategóriát egymástól, az a szervezeti forma, amiként működnek. Az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény (Civil törvény) rendelkezése alapján civil szervezet az alapítvány, az egyesület a párt kivételével és a civil társaság.⁹ Az NGO, azaz nem kormányzati szervezetek kategória jelentéstartalmát tekintve a civil szervezetnél jóval szélesebb kört ölel, és elsősorban a szervezetek sajátos viszonya, a különböző szintű kormányzati szervezetektől való függetlensége alapján határozza meg létüket.¹⁰ A fogalom azt sugallja, hogy a kormányzati szervezetek kivételével minden más szervezet ebbe a kategóriába tartozik. Azonban ez nem így van. A felsorolt civil szervezetekre vonatkozó kritériumoknak szigorúan meg kell felelniük.

Magyarországon a civil szervezetek közül az alapítvány és az egyesület bírósági nyilvántartással jön létre és jogi személyiséggel rendelkezik. A bírósági nyilvántartás a legfontosabb adatokat tartalmazza a szervezetekre vonatkozóan, így azok nevét, székhelyét, célját, vezető tisztségviselőit, bejegyzési dátumát stb. A bírósági bejegyzést követően a szervezetek rendelkeznek adószámmal és jogosultak bankszámlanyitásra is. Ezzel a törvényes működésük és annak ellenőrzése biztosítva van. A bíróság nyilvántartása olyan közhiteles adatszolgáltatás, amely az interneten mindenki részére, korlátozás nélkül hozzáférhető.¹¹

A civil szerveződéseknek köre sokkal komplexebb, mint a Civil törvény által lefedett terület. Az összes olyan szervezet helyet kap, amelyek az állami és a hagyományos magán- vagy piaci szféra között találhatóak. Továbbá hangsúlyos, hogy tevékenységük alapján képesek a közügyekben szerepet vállalni, de nem tartoznak az államapparátushoz, mivel az önkéntes egyének csoportja maga határozza meg szervezeti szabályait.

Mindezekre tekintettel a civil szervezetekhez több oldalról közelíthetünk, és ennek megfelelően a közös elnevezésük is változhat. Amennyiben a jogi terminus technicust kívánjuk alkalmazni, akkor a civil szervezetek mint gyűjtőfogalom a helyes. A legfontosabb civil kritériumot kiemelve szokás önkéntes szervezeteknek nevezni a civil kezdeményezéseket. Tekintettel arra, hogy elsősorban nem nyereségre törekednek, a nonprofit szervezetek elnevezést is gyakran birtokolják. Törvényszerűen jut el Kuti Éva civil kutatásainak részleges összegzése kapcsán addig a megállapításig, hogy a – civil szervezeteket, közösségeket, mozgalmakat, a közhasznú, illetve kizárólag a tagjaik érdekében tevékenykedő szervezeteket stb. magában foglaló – rendkívül tagolt szektor elnevezésére csak a „nonprofit” szó használható. „Matematikai hasonlaltal élve: a legkisebb közös többszöröst nem sikerült megtalálni, így a legnagyobb közös osztó vált általánosan elfogadottá: az elnevezés nem a szektor összetettségét, szervezeteinek sokféleségét tükrözi, hanem arra az egyetlen jellemzőre utal, amelylyel kapcsolatban az érintettek között nagyjából teljes az egyetértés.”¹² A karitatív szervezetek fogalmában maga a latin szív (*cor, gen. cordis*) „szív” szó szerepel és utal

⁹ Civil tv. 2. § (6) bek.

¹⁰ Fogalom meghatározásuk legfrissebb szereplője az NGO ellentéte a GONGO, amelyek a kormány által szervezett nem kormányzati szervezetek megjelenése azzal a céllal, hogy a hatalmon lévő politika legitimitását mindenkor támogassák, nyilvános vitákban, valamint politikai céljai elérésében. A függetlenség látszatát keltik, azonban közvetlenül súlyos veszélyt jelentenek megtévesztő létezésükkel a valós civil szervezetek létezésére, közvetve pedig az egész társadalmunkra.

¹¹ 2011. évi CLXXXI. törvény 86. § (1) bek.

¹² KUTI 1998.

arra a fogalommeghatározásra, miszerint a civil szervezetek létrehozói, tagjai, legdrágább kincsüket, a szívüket adják oda/össze a jó ügy közös szolgálatáért. „Mert ahol a ti kincsetek van, ott lesz a ti szívetek is.”¹³ A humanitárius szervezet elnevezésénél szintén latin gyökeret kell keresnünk, aminek alapja a *humanus* emberi jelentésű kifejezés, ami elsősorban az emberiséssel, emberséges misszióval, tevékenységgel rendelkező civil szervezetekre utal. Amennyiben az állampolgári kezdeményezésen van a hangsúly, akkor a legszélesebb ölelésű fogalommeghatározást alkalmazzuk, miszerint civil társadalom vagy társadalmi önszerveződés. Ha a civil szervezetekre mint önálló – államtól, piactól, gazdaságtól stb. – szegmensre gondolunk, akkor a harmadik szektor definíció a leghelytállóbb. Ha az államhoz és a politika területéhez való kapcsolaton van a hangsúly, akkor a nem kormányzati szervek fogalmát – non-governmental organisation – érdemes használni. Az Európai Bizottság 1999. évi vitaanyaga¹⁴ a nem kormányzati szervezetek közös jellemzőit az alábbiakban foglalta össze:

- az NGO-kat nem a személyes haszonszerzés céljából hozták létre;
- az NGO-k önkéntes alapon szerveződnek;
- az NGO-k szervezett formájuk és bizonyos mértékű intézményesültségük megkülönbözteti az informális és ad hoc társaságoktól;
- az NGO-k függetlenek a kormánytól és más állami intézményektől, a politikai pártoktól vagy gazdálkodó szervezetektől;
- az NGO-k célja, hogy a nyilvánosság előtt a társadalmi jólétért szűkebb csoportként az egész közösség érdekében működjenek.¹⁵

Fontos kiemelni, hogy az egyházak mint a hitéleti tevékenységnek helyet adó közösségek fogalmilag nem tartoznak a civil szervezetek körébe, mivel ugyan az államtól való függetlenség kritériumának, valamint a közügyekben való szerepvállalásnak és az önkéntességnek is megfelelnek, mégis önálló hierarchikus szervezetrendszer szerint működnek, speciális működési, szervezeti szabályokkal. Mindezeknek megfelelően az egyházak magukat nem tekintik NGO-nak. A vallási tevékenységet végző szervezetet az Országgyűlés szigorú kritériumok alapján ismeri el egyházként és veszi nyilvántartásba.¹⁶ A hatályos rendelkezés szerint 21 bevett egyház működik hazánkban.¹⁷ Továbbá a 2018. évi CXXXII. törvény¹⁸ vezette be a vallási egyesület,

¹³ Lukács 12,38.

¹⁴ Official Journal of the European Communities C329/10/17-11-1999.

¹⁵ KÁKAI 2009.

¹⁶ 2011. évi CCVI. törvény 14. §.

¹⁷ Magyar Katolikus Egyház, Magyarországi Református Egyház, Magyarországi Evangélikus Egyház, Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége, Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség (Statusquo Ante), Magyarországi Autonóm Orthodox Izraelita Hitközség, Budai Szerb Orthodox Egyházmegye, Konstantinápolyi Egyetemes Patriarchátus – Magyarországi Orthodox Exarchátus, Magyarországi Bolgár Orthodox Egyház, Magyarországi Román Orthodox Egyházmegye, Orosz Orthodox Egyház Magyarországi Exarchátus (Moszkvai Patriarchátus), Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete (Magyarországi Unitárius Egyház), Magyarországi Baptista Egyház, HIT Gyülekezete, Magyarországi Metodista Egyház, Magyar Pünkösdi Egyház, Szent Margit Anglikán/Episzkopális Egyház, Erdélyi Gyülekezet, Hetednap Adventista Egyház, Magyarországi Kopt Orthodox Egyház, Magyarországi Iszlám Tanács, Krisztusban Hívó Nazarénus Gyülekezetek, Magyarországi Krisna-tudatú Hívők Közössége, Az Üdvahadsereg Szabadegyház Magyarország, Az Utolsó Napok Szentjeinek Jézus Krisztus Egyháza, Magyarországi Jehova Tanúi Egyház, Buddhista vallási közösségek. Lásd: <https://egyhazi.me.gov.hu/>

¹⁸ 2018. évi CXXXII. törvény.

a nyilvántartásba vett egyház, a bejegyzett egyház hármását, amelyek azonos hitelveket valló, természetes személyekből álló, önkormányzattal rendelkező autonóm szervezetek. Bejegyzésük a Fővárosi Törvényszék hatáskörébe tartozik.

Álláspontom szerint a civil szervezetek fenti kritériumoknak való megfelelése és a nyilvántartásba vétel által biztosított nyilvánosság megszüri a nem kormányzati szervezeteket, és komoly segítséget jelent abban, hogy kik jogosultak a migráció kérdésének kezelésében részt venni.

A nem kormányzati szervezeteknek migrációs fellépésük során (is) két szempontot kell szigorúan figyelembe venniük. Az egyik Max Weber *Politika mint hivatás* címmel 1919-ben tartott előadásában bevezetett fogalom párja, a felelősségetika és az érzületetika. A felelősségetika a tettek következményeire kérdez, míg az érzületetika egy cselekedet erkölcsi értékét elsősorban a morális alapelveken és a szándékon méri le. A menekültek tömeges bevándorlása során az Európai Unió (EU) és tagállamai érvelése/fellépése során a két nézőpont, a felelősség- és érzületetika egymással keményen ütköztek, ahelyett, hogy egymást kiegészítették volna. Meggyőződéssel vallom, hogy valamennyi tagállam, az EU és a nem kormányzati szervezetek fellépését is a felelősségetika és az érzületetika kell hogy közösen jellemezze. Ezek nem abszolút ellentétei egymásnak, hanem egymás kiegészítői. A másik alapelv, amelynek érvényesülése szükséges a migrációs fellépés során az *Ultra posse nemo obligatur*, azaz senki sem kötelezhető, hogy lehetőségein felül teljesítsen. Meg kell vizsgálni, hogy egy ország, vagy egy nem kormányzati szervezet mikor éri el teljesítőképességének határát. Ne vállaljon erőt felül, és ne kényszerítsenek rá teljesítő határán felüli kötelezettségeket.

Együttműködés

A nem kormányzati szervezetek küldetéstudata nagyon széles és színes palettát mutat a menekültek megsegítése terén is. Vannak olyanok, akik az elsődleges szükségleteket látják el azzal, hogy humanitárius segítségnyújtás keretében ételmezt és vizet osztanak és szállást nyújtanak. Léteznek egészségügyi, illetve szociális/pszichológiai segítséget vállalók. Van, aki a tájékoztatás, jogsegélyszolgálat terén lép fel, illetve olyan is, aki speciális tudással, ritka nyelv ismeretével járul hozzá a misszió végzéséhez.

Az elmúlt időszak hazánkban azt igazolta, hogy a nem kormányzati szervezetek együttműködése rendszerint hatékony. Jól kiegészítették egymás fellépését, segítségnyújtását határon innen és határon túl is. Sajnos azonban arra is volt példa, hogy versenyre keltek egymással a média figyelmé érdekében, valamint a források megszerzéséért vagy egyéb kedvező pozíció/lehetőség megszerzése végett. A kooperáció nagyon szép példája a kárpátaljai menekültek közös segítése, amelynek koordinálásába a magyar állam is bekapcsolódott. A Budapesti Olimpiai Központ (BOK) csarnokban állított föl a vonattal Budapestre érkező ukrán menekülteknek tranzitvart, ahol a civil szervezetek 12 órás váltásokban fogadták az érkezőket. A csarnokban a Karitatív Tanács tagjai kaptak helyet, kivéve a Baptista Szeretetszolgálatot, továbbá a Migration Aid. A segélyponton főként adományokkal és információközléssel támogatták a menekülteket.

A humanitárius akciók megerősítését tűzte ki célul az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekciójának a migráncsempészet elleni megújított uniós cselekvési terve a 2021–2025-ös időszakra.¹⁹ A terv sarkalatos pontja, hogy a civil szervezetek fellépését az embercsempészet áldozatainak megsegítésében és támogatásában humanitárius akcióként szükséges elismerni az uniós elvek megerősítése érdekében.

Igazán példaértékű volt a magyarországi helyzet kezelésénél a rendőrség és a nem kormányzati szervezetek kooperációja, ami mögött már többéves sikeres együttműködés áll. Ide sorolható az a háromoldalú megállapodás, amely 2006. december 28-án született és tárgya egy határmegfigyelési projekt végrehajtása a Helsinki Bizottság, a Határőrség Országos Parancsnoksága és az ENSZ Menekültügyi Főbiztosság Regionális Képviselete (UNHCR) között.

Az együttműködés megvalósításának reális indokát támasztja alá a Karitatív Tanács,²⁰ amely a legrégebb óta működő nem kormányzati szervezeteket fogja össze. A Tanács 2000. augusztus 4-én alakult meg azzal a céllal, hogy a szabálysértési eljárás vagy büntetőeljárás során jogerősen elkobzott egyes dolgok karitatív célú, közérdekű felhasználását koordinálja. 2015. július 15. napjától a Tanács összehangolt munkával, a hatóságokkal egyeztetve, a feladatokat egymás között megosztva, szervezetten segítette a rászoruló menekültek ellátását. A Tanács az Emberi Erőforrások Minisztériuma mellett működik. A kormány 2016-ban célzott pénzbeli adományával a Tanácsa tagjait – a Baptista Szeretetszolgálat kivételével – a határ menti krízishelyzetek kezelésével bízta meg. A segélyszervezetek főként tartós élelmiszert, vizet, ruhát és higiéniai eszközöket adnak a migránsoknak, és szükség esetén egészségügyi ellátásban részesítik őket.²¹

A Karitatív Tanács Nemzeti Humanitárius Koordinációs Tanácsá alakult a veszélyhelyzetben. A szolgálatban részt vesznek a szociális ügyekért felelős államtitkár, a Belügyminisztérium és a katasztrófavédelem képviselői, valamint a Koronavírus-járvány Elleni Védekezésért Felelős Operatív Törzs. A Tanácsban a köznevelés, a felsőoktatás, a szociális és a gyermekvédelmi terület, az egészségügy, a területi közigazgatás, a munkaügy, a nemzetpolitika, a Hungary Helps Ügynökség és a közlekedés képviselői is jelen vannak. Az ukrainai menekültek megsegítése érdekében összehangoltabbá és szervezettebbé teszi a kormányzati szereplők és a nagy karitatív szervezetek munkáját.

2022 tavaszán megegyezés született, hogy a Humanitárius Tanács és a család-szervezetek is egyeztetik tevékenységüket annak érdekében, hogy a lehető leghatékonyabban tudják segíteni azokat, akiknek most a legnagyobb szükségük van erre. A háború okozta családi tragédiák anyagi, egészségügyi és lelki következményeinek enyhítése és felszámolása közös érdek, ami a felelős döntések mellett közös tettekkel lehet igazán hatékony. A szakmai szervezeteket irányító szervek a Három Királyfi, Három Királynő Alapítvány, az Egyszülős Központ, a Férfiak Klubja, a Fiala Családok Klubja, a Kárpát-medencei Családszervezetek Szövetsége, a Szülők Háza

¹⁹ Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2021.

²⁰ Tagok: Katolikus Karitás, a Magyar Református Szeretetszolgálat, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat, a Baptista Szeretetszolgálat, a Magyar Vöröskereszt, a Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat.

²¹ Jelentősen nőtt a határsértők, az erőszakos határlépési kísérletek és a menedékkérők száma is.

Alapítvány, a Nagycsaládosok Országos Egyesülete, a Hetvenkét Tanítvány Mozgalom és az Erzsébet Alapítvány.

A Tanács koordinációjának eredményeként a magyar–ukrán határátkelőknek a civilek szervezeten nyújtottak segítséget. A Tanács mindenkinek kijelölte a szolgálati helyét, s ennek megfelelően például Záhonynál a reformátusok, Beregszásznál a máltaiak segítenek. Előfordul, hogy a civil szervezet a területi meghatározást nem veszi figyelembe – például Záhonynál a Hit Gyülekezete –, azonban a segítő tenni akarásukat senki nem akadályozza. 2022. december 22-én indult útjára a Magyar Vöröskereszt kárpátaljai szervezetének adományozott véradókamionja és az újabb segélyszállítmány, amellyel „Magyarország az elmúlt harminc év legnagyobb humanitárius akcióját hajtja végre az ukrajnai háború kitörése óta”.²²

Tájékoztató

A migráció közvetve vagy közvetlenül valamennyiünket érint. Valamennyi sajtóorgánium a migránsokkal kapcsolatos hírekkel volt tele 2015-től a covid-vírus elterjedéséig. Pillanatnyi szünet után az orosz–ukrán háború kitörésével újra széles médiamegjelenést kapott a menekült-/migránskérdés. Nemrég volt, hogy a magyarországi tömegközlekedési csomópontokon, a vasútállomásokon migránsok tömegei jelentek meg, és iskolába vagy a munkahelyre jövet-menet szembetalálkoztunk a gyermekét hátán cipelő fejkendő anyával. Lakosságunk szűkebb köre a napi munkavégzése során látja el a migránsokkal kapcsolatos feladatokat a határon, a gyűjtőkön vagy a különböző hivatalok, bíróságok irodájában. Hogy milyen kép alakul ki a hétköznapi emberben a migránshelyzetről, a migráns személyéről, azt nagyban meghatározza a média, amelynek óriási építő és egyben romboló ereje lehet. Fontos, hogy hiteles tájékoztatást kapjanak az állampolgárok az eszkalálódó migránshelyzetről.²³

A Magyarországi Evangélikus Egyház Diakóniai Osztálya vállalt magára tájékoztató feladatot azzal, hogy beszámolókat tartott a gyülekezetek, iskolák és intézmények számára a menekültek helyzete iránti megértés céljával. Hasonló céllal a Magyar Bibliatársulat Alapítvány 2013-ban elkészített egy vándorkiállítást, amely a Biblia menekültekkel, jövevényekkel kapcsolatos tanítását igyekezett összefoglalni *Isten szereti a jövevényt* címmel. A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa 2015 májusában konferenciát rendezett a migráció tárgykörében. Ennek előadásait a *Theologiai Szemle* 2015/3 számában közölte, és ezeknek az előadásoknak a tematikájával több egyházi szervezet tart lelkeszkek számára konzultációkat.

Rendkívül hasznosak azok a tájékoztatófüzetek, kiadványok, amelyeket a nem kormányzati szervezetek a migránsok részére készítenek. A Migration Aid és a Magyarországi Evangélikus Egyház Diakóniai Osztálya arab, fárszi és urdu nyelven készített kiadványokat. Nagy szerepük van a nem kormányzati szervezeteknek a tolmácsok képzésében is. Hivatásos és szakszerű tolmácsolásra és tolmácsokra van szükség, hogy a félelmeket eloszlassuk és a félretájékoztatást megszüntessük.

²² Soltész Mikós, a Nemzeti Humanitárius Koordinációs Tanács elnökének 2022. december 12-i sajtótájékoztatója alapján.

²³ A dehumanizálás megerősödése fenyegeti társadalmunkat a migráció fenyegetésként, illetve a migránsok veszélyforrásként való beállítása során.

Testi-lelki gondozás

Nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy egy embernek nemcsak testi, hanem lelki szükségletei is vannak. A Szomáliából érkező migránst, amíg átlépi a magyar határt, rendkívül sok hatás éri, aminek az orvoslása a feladatunk. A rossz befogadási feltételek, az embercsempészek, a tolvajok, a korrupció, az erőszak, a mostoha időjárás körülmények, a lezárt határok, az útlevél-ellenőrzés és az európai átlagpolgárok egyre barátságatlanabbá válása csak néhány az Európában menedéket kereső férfiak, nők és gyermekek előtt álló nehézségek közül.²⁴

„A menekültek és migránsok identitásának a megértéséhez is figyelembe kell vennünk kettős veszteségüket: otthonaikat és reményeiket is elvesztették. Hajléktalanokká, számkivetetteké váltak, mert az otthonukat vagy elvették tőlük, vagy megsemmisítették, a közösségüket elüldözték, szétzilálták, megfélemlítették. A reményeik pedig azért veszítek el, mert gazdaságilag száműzték őket, elveszítették a javaikat és a tőkéjüket, mindazt, amit a generációk az évszázadok során összegyűjtöttek, hogy aztán leszármazottaikra örökül hagyhassák.”²⁵

A legalapvetőbb humanitárius segítségnyújtásnak eleget teszünk azzal, ha ételt, italt és átmeneti szállást adunk a részükre, de hogy hozzájáruljunk ahhoz, hogy például nagyobb valószínűséggel ne harapja le a társa fülét az otthonban, foglalkoznunk kell a lelkével is, függetlenül attól, hogy tranzit- vagy befogadó ország vagyunk. Megfelelő pszichológiai támogatásban, lelki gondozásban kell részesülniük ezeknek az embereknek.

Ezt célozta meg a „Rendőrség és a kilenc egyház/felekezet²⁶ között, 2012. április 6-án létrejött együttműködési megállapodás” is. Az együttműködés kiterjed a rendőrség által személyi szabadságukban korlátozott, rendőrségi fogdában, illetve a rendőrség által fenntartott őrzött szállásokon elhelyezett személyek lelki gondozásának és szabad vallásgyakorlásának biztosítására. Az együttműködési megállapodás másrészt nagyon okosan látja azt, hogy nemcsak azok szorulhatnak lelki gondozásra, akik a rendőrségi fogdán vannak, hanem az őrzőknek is szükségük van testi-lelki stabilitásuk megőrzésére. A rendőrség személyi állománya részére a szolgálati feladatok teljesítését követően, önkéntes alapon lelki gondozást, illetve vallásgyakorlást biztosít e megállapodás.

A migráció globális kérdése és kezelése során feltétlenül gondolnunk kell a külföldi szolgálatot teljesítő magyarjainkra is. Például a macedón–görög határra induló magyar rendőri egységre vagy Irak kurdisztáni régiójában szolgálatot teljesítő katonáinkra. Az otthon és a család hiányának, a kulturális/vallási különbségek leküzdéséhez, a szolidáris/humánus ügykezeléshez bizonyára egy nem kormányzati szervezeti képviselő, például egy tábori lelkész megerősítő és biztató jelenléte hozzájárulhat.

²⁴ Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2015: 4.

²⁵ HORVÁTH-SÁNTHA – SPEIDL – ABDESSAMAD 2017: 154.

²⁶ A hatályos megállapodás a Rendőrséggel szerződő feleket egyházak, felekezetek elnevezéssel illeti a teljes szövegében. Együttműködő felek: Magyar Katolikus Egyház, Magyarországi Református Egyház, Magyarországi Evangélikus Egyház, Magyarországi Baptista Egyház, Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége, Magyarországi Unitárius Egyház, Magyarországi Román Ortodox Egyház, Tan Kapuja Buddhista Egyház, Magyar Iszlám Közösség.

„Lelki gondozásuk bonyolult feladat, melynek sikeressége csak egy megalapozott, kölcsönösséget feltételező bizalmi helyzettől függ, ahol a lelkész mindenkor támogatólag lép fel.”²⁷

A Magyar Honvédség kiemelt feladata a déli határzár, ahol a tábori lelkészek szolgálata a katonák lelki gondozására és vallásgyakorlásuk biztosítására terjedt ki. A határ mentén kialakított tranzitzőnákban a lelkészek az ott szolgálatot teljesítő állománnyal, valamint az ott-tartózkodó menekültekkel is kapcsolatba léptek. „Az említett helyeken és időszakban, így a tranzitzőnákban, az egyenruhás, ugyanakkor egyházi szolgálatot ellátó személyek jelenléte az ott elhelyezettek számára megnyugtató volt.”²⁸

Azok a nem kormányzati szervezetek, amelyek pszichológiai, szociológiai segítségnyújtással foglalkoznak a migránsok, illetve a szolgálatot teljesítők között is, jó szolgálatot tudnak tenni. A Kék Vonal – Gyermekkrízis Alapítvány 2014-ben megállapodást kötött az Országos Rendőr-főkapitánysággal a gyermekek védelmével, különösen bűnelkövetővé és áldozattá válásuk megelőzésével kapcsolatos feladataik összehangolása érdekében. 2023. január elején a civil szervezet elindította az orosz, illetve ukrán lelkiségély-vonalát és telegrammját. A hazánkban élő, Ukrajnából menekült gyermekeknek, fiataloknak és a gyermekekért aggódó szülőknek várják megkeresésüket. „A 2014-es megállapodás él, és jól használható hivatkozási alap számunkra. Ez az ukrán válsággal kapcsolatban egyelőre azt jelentette, hogy a Missing Children Europe tagszervezeteitől, keresett kiskorúról hozzánk érkező jelzések esetén kapunk és továbbíthatunk információt az ORFK-tól, arról hogy az adott esetben van-e nyoma a gyermek Magyarországra érkezésének.”²⁹

Integráció

Várhatóan a jövőben is nagy számban fognak menekültek érkezni hazánkba is, és feltehetően lesznek olyanok, akik a németországi vagy svédországi álmok helyett megelégednek a magyarországi lehetőségekkel is.³⁰ Bár tény, hogy a segélyezési rendszerünkben nagy különbség van, őszintén hiszem, hogy az életet forintosítani nem lehet, különösen akkor, ha az veszélyben van. A menekültek számára az élet drága, és segítség nélkül, nyelvismeret hiányában, gyakran személyi okmányok hiányában nincs esélyük arra, hogy munkához jussanak, amiből pedig az élethez szükséges anyagi fedezetet biztosítani tudnák. Csak támogatások ideiglenes folyósításával és biztosításával a menekültek társadalomba illeszkedése nem megoldott.

Számos kiváló nem kormányzati szervezet céljának tekinti a menekültek befogadó országokban való integrációjának elősegítését. Az integrációt elősegítő intézkedéseket, programokat 2016 júniusa óta, kizárólag civil és egyházi szervezetek nyújtanak a menekültek részére. Az integrációs programok fő forrását korábban az Európai Unió

²⁷ PAPP 2018: 73.

²⁸ MARKOVICS 2020: 353.

²⁹ Reményiné Csekeő Borbála, pszichológus, szakmai vezető Kék Vonal – Gyermekkrízis Alapítvány, megkeresésre adott személyes tájékoztatója alapján.

³⁰ Az ENSZ szerint 339 millió ember szorul majd humanitárius segítségre 2023-ban, ez pedig 65 millió fővel több mint 2021-ben volt, a támogatás összege tekintetében pedig 25%-kal több a korábbi évhöz képest.

Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alapjának nemzeti szintre átadott forrása (allokációja) biztosította a támogatási ciklus végéig (2018. június 30). Az új ciklusra vonatkozó pályázati kiírásokat azonban a kormány visszavonta.³¹

A HEKS és a Christian Aid and Act Alliance finanszírozásában a Magyar Református Szeretetszolgálat Menekültmissziója 2022 áprilisában közös projektet indított a Kalunba Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társasággal az Ukrajnából menekülők megsegítésére. Ennek keretében az interjúk alapján kiválasztva, komplex integrációs alapprogram keretében körülbelül 150 Magyarországon menekültként elismert embernek segít, amely létszám hamarosan 400 főre fog bővülni.

Véleményem szerint a nem tipikusan migránsokkal foglalkozó nem kormányzati civil szervezet is sokat tehet annak érdekében, hogy az oktatás és képzés, valamint a munkaerőpiaci részvétel minél sikeresebb és hatékonyabb legyen. Sokat tud tenni egy sportklub, ahol a menekült család gyermeke talál közösséget, vagy egy tánckör, ahol a szülők baráti kapcsolatokat találnak.

Civil prevenció

Több helyen elhangzott az a vád, hogy Európa hívogató képet alakított ki magáról, s ez vezetett a jelenlegi helyzet kialakulásához. Egyes feltételezések szerint a nem kormányzati szervezetek fellépésükkel is csak növelték ezt a képet.

Rendkívül hasznos, ha a nem kormányzati szervezetek képviselői, akár közösen, a népvándorlás kiindulópontjaiban tartanak tájékoztatást, s ezzel segítik a migrációs kedv enyhülését. A helyi nem kormányzati szervezetekkel összefogva adnak pontos információkat, válaszolnak a felmerülő kérdésekre, hogy az útnak indulók otthon szembesüljenek azzal, milyen lehetőségeik vannak, egyáltalán mire vállalkoznak a hosszú út során. Már a származási országokban folytatott kampányokkal el kell tántorítani a potenciálisan illegális migránsokat szándékuktól. A hazatérőket a nem kormányzati szervezetek karolják föl, hogy legyenek hírnökei az otthonmaradás fontosságának, és ők maguk adnak tájékoztatást a migrációs helyzetről. Természetesen ez csak akkor hiteles, ha az NGO-k mindent megtesznek azért, hogy az adott terület újra élhetővé váljon.

A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia 2015-ben megrendezett családszínódusán a Szíriából és Irakból érkezett püspökök azt hangsúlyozták, hogy abban kérik a segítséget, hogy az emberek hazájukban maradjanak, vagy az ahhoz legközelebb lévő biztonságos országban maradhassanak. A kérésnek megfelelően a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia a rendkívüli templomi gyűjtése során megkapott pénzbeli adományt a Kirche in Not nemzetközi segélyszervezeten keresztül juttatta el a Közel-Keletre.

Hasonló állásponton volt a magyar kormány is, amikor kijelentette, hogy Magyarországnak is az érdeke, hogy ott maradjanak és a konfliktusok ottani kezelésére összpontosítsanak. Ezt célozza a kormány és a katolikus egyház közös fellépése a közel-keleti menekült gyermekek oktatása érdekében. A pénzbeli adományok a Jordániában, Észak-Irakban és Libanonban menekültként élő keresztyén és más üldözött

³¹ DECMANN 2021: 80–81.

vallási kisebbségekhez kerülnek. A Hungary Helps Ügynökség 2019. április 14-én jött létre a Hungary Helps Programról szóló, 2018. évi CXX. törvény alapján. Korábban a Miniszterelnökség, 2022. július elsejével a Külgazdasági és Külügyminisztérium irányítása alatt működő kormányzati, nonprofit szervezet. Célja, hogy helyi szinten, a helyi szükségetekre reagálva hatékony segítséget nyújtson, a humanitárius alapelvet, valamint az emberi jogokat tiszteletben tartva. A projekteket a helyi közösségek képviselőinek beszámolóí alapján tervezik meg, megvalósításukba a helyi partnerek, különösen is a helyi vallási és nem kormányzati szervezetek kapcsolódnak be. Az üldözött keresztyének védelme ágendájuk első helyén szerepel. „Az oka hármás: humanitárius szempontok, migrációs politika és az önazonosság érvényesülése, amelyek közül az elsőként említett különösen is kiemelendő, mivel a magyar Kormány felismerte, hogy napjainkban az üldözött keresztyének az egyik legkiszolgáltatottabb közösség. A vallási okból üldözöttek 70%-át a Krisztust követők szenvedik el.”³²

Magyarország katolikus gyökerét is hangsúlyozva fontos kiemelni az Apostoli Szentszék törekvését, különösen is a jelenlegi pápa békemisszióját, amelyben a nemzetközi szervezetek a szentszéki külpolitikában megerősödnek. „A pápa a II. vatikáni zsinat hiteles közvetítője. A zsinat korszakos eredménye, hogy a nemzetközi szervezetek által is hangoztatott célkitűzéseknek »teológia nyelvezetet« adott, és kapacitálta az egyházat a dialógus, illetve a közös célok megvalósítására.”³³

A Magyar Ökumenikus Segélyszervezetnek kirendeltségei vannak Ukrajnában és Afganisztánban. Ezek a területeken az oktatás és a mezőgazdaság terén nyújtanak segítséget. Jelenleg pénzadományokat gyűjt ahhoz, hogy segítse a Nyugat-Ukrajnába érkező belső menekültek ellátását. Emellett 2022. február 26-án indult útnak 28 tonnás segélyszállítmányuk Kárpátaljára élelmiszerekkel, higiéniai cikkekkal megrakva. A Máltai Szeretetszolgálat Beregszászon működő intézménye továbbra is nyitva áll a segítséget kérők előtt, és ők is gyűjtést indítottak a rászorulóknak. A Magyar Református Szeretetszolgálat az első segítők között 800 kg élelmiszersegélyt indított útnak Beregszászba. A „Te is segíthetsz!” Támogató Alapítvány, a reformátusok legnagyobb civil szervezete főleg Kárpátalján végzi misszióját. A görögkatolikus egyház Nyíregyházi Egyházmegyei Karitása is elindult tele autóval Ófehértóra és azon településekre, ahol szükség van a felajánlásokra. A nemzetközi civil szervezetek nemzeti egységeinek összefogására ékes példa a magyar Katolikus Karitásznak ukrainai testvérszervezetével való kooperációja. A Miniszterelnökség Civil Közösségi Szolgáltató Központjának hálózata – 19 vármegyei és a fővárosi civil szervezetével – a Karitás logisztikájával adventi gyűjtést szervezett kárpátaljai iskoláknak, óvodáknak, gyermekotthonoknak.

A lakhelyelhagyásra kényszerülés kiváltó okait kezelni szükséges. Lépéseket kell tenni a helyi konfliktusok felszámolásának érdekében segélyezési és fejlesztési beruházásokkal.

A migráció széles ölelésű kérdése, annak minden terhe és kihívása életünk mindennapos velejárója és bizonyára marad a jövőben is. Ahogyan Fischl Vilmos tanulmányában írja: „A világ nem univerzalizálódik. Globalizálódik, de a globalizáció

³² FISCHL 2019: 59.

³³ UJHÁZI 2021: 363.

multikulturalizmussal, kulturális sokféleséggel és sokszínűséggel kell hogy együtt járjon. A másság világunknak minden bizonnyal még sokáig velejárója lesz.”³⁴

Következtetés

A „Winning hearts and minds” alapvető koncepciója a civil-katonai együttműködésnek, amely olyan támogatási fajta, amely segíti a katonai vezetőt abban, hogy megalapozott döntéseket tudjon hozni. Ehhez szükséges, hogy többek között a nem kormányzati szervezetekkel, az egyházi szervezetekkel folyamatos, egymás munkájának tiszteletén alapuló kooperáció alakuljon ki. Az írás azon alapvető pillérekre épül, amelyek biztos alapot nyújtanak a világunkat érintő exodus kezelésénél.

A pontos fogalmi meghatározás segítségül van a civil szereplők meghatározásánál, amelyek köréből az egyház, a maga sajátos természetéből adódóan kimarad. Ez nem jelenti azt, hogy a menekültek körüli szolgálatból kimaradnak, például az egyházakhoz kapcsolódó civil szervezetekkel természetesen aktívan jelen vannak. Az együttműködés fontosságát hangsúlyozza a civil szektor, különösen az állami szereplőkkel a katasztrófák elleni védekezésben, amely az orosz–ukrán háború kitörése okán napjainkban felértékelődik. A társadalom tájékoztatásában, a közvélemény alakításában jelentős a nem kormányzati szervek szerepvállalása, a ritka idegen nyelveket beszélő szakemberek a menekültek gyakorlati tájékoztatásával vagy a jogi lehetőségeikre vonatkozó információk átadásával válnak nélkülözhetetlenné. A testi-lelki gondozás szolgálatát akkor végzi el a legeredményesebben a civil szereplő, ha az kiterjed az úton lévőkre, függetlenül pozíciójukra, illetve a befogadás feladatát ellátókra egyaránt. Végezetül a célország szempontjából a beilleszkedéshez, míg a kiinduló országban a megmaradáshoz kapcsolódó civil prevenciók feladatok hangsúlyosak.

Sokan vannak, akik biztonságot keresnek, az életükért menekülnek, vagy a létük biztosításáért vándorolnak. Bizonyára nem minden útnak indulót vezérel az ártó szándék, mi pedig nem tudhatjuk, hogy *angyalokat vendégelünk-e meg*.³⁵ Erről pedig a migrációt kezelő valamennyi közvetlen/közvetett szereplőnek tudnia kell.

Irodalomjegyzék

- BUKOVICS Martin (2016): Borzalmas körülmények között segítenek a magyar orvosok az idomeni menekülteken. *Mandiner.hu*, 2016. március 24. Online: http://migracio.mandiner.hu/cikk/20160324_satortabor_a_sarban_idomeni_schuler_zsofia
- DECMANN Bertalan (2021): *A menekült személyek integrációjának esélyei Magyarországon és Németországban*. Doktori értekezés. Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem Társadalomtudományi Kar Szociológia Doktori Iskola. Online: <https://doi.org/10.15476/ELTE.2021.163>

³⁴ FISCHL 2015.

³⁵ A zsidókhöz írt levél 13,2.

- ÉBERHARDT Gábor (2021): *A túlterheléses migráció lehetséges közrendészeti hatásai*. Doktori értekezés-tervezet. Budapest: Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Doktori Iskola.
- Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (2015): *Az EGSZB tényfeltáró látogatásai: a menekültek helyzete, ahogyan azt a civil szervezetek látják. Tényfeltáró látogatásról szóló jelentés – Magyarország*. Európai Gazdasági és Szociális Bizottság, 2015. december 17–18. Online: www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/hungary_migration-mission-report_hu.pdf
- Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (2021): *A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: A migráncscempészség elleni megújított uniós cselekvési terv (2021–2025)*. COM(2021) 591 final.
- FISCHL Vilmos (2015): Az iszlám állam valóban iszlám állam? *Hadtudományi Szemle*, 8(4), 131–141.
- FISCHL Vilmos (2019): The Opportunities of Hungary for Dialogue with North Africa and the Middle East, with Particular Regard to the Persecuted Christians. *Hadtudományi Szemle*, 12(2), 49–62. Online: <https://doi.org/10.32563/hsz.2019.2.4>
- HÁMORI Antal (2020): Az üldözött keresztények mai magyar állami védelme, megsegítése, támogatása. *Magyar Sion*, 14(2), 267–290.
- HORVÁTH-SÁNTHA Hanga – SPEIDL Bianka – ABDESSAMAD, Belhaj (2017): A közel-keleti keresztények térvesztése. In ORBÁN Balázs (szerk.): *Budapest-jelentés a keresztényüldözésről*. Budapest: Emberi Erőforrások Minisztériuma, 149–157.
- KÁKAI László (2009): *Kik is vagyunk mi? Civil szervezetek Magyarországon*. (h. n.): IDResearch Kft. – Publikon.
- KAPRINAY Zsófia (2015): A civil szervezet mint új fogalmi kategória, és annak lehetséges megközelítései. *Miskolci Jogi Szemle*, 10(1), 94–111.
- KUTI Éva (1998): *Hívjuk talán nonprofitnak...* Nonprofit kutatások 7. Budapest: Nonprofit Kutatócsoport.
- MARKOVICS Milán Mór (2020): A (magyar) katonalelkészek szerepvállalásának lehetőségei a keresztények védelme érdekében. In UJHÁZI Lóránd (szerk.): *Budapest-jelentés a keresztényüldözésről*. Vác: Mondat, 347–357.
- PAPP Imre József (2018): Tábori lelkestség a Magyarországi Református Egyházban a 20. század első felében. *Kultúra és Közösség*, 9(3), 65–73.
- PÓCZIK Szilveszter – BOLYKY Orsolya – SÁRIK Eszter (2019): Migrációs válság, embercempészség, bünteteskiszabás. *Ügyészek Lapja*, 26(6), 35–58.
- UJHÁZI Lóránd (2016): A menekültek lelkipásztori és humanitárius segítése a Katolikus Egyházban. *Iustum Aequum Salutare*, 12(2), 317–341.
- UJHÁZI Lóránd (2017): A Magyar Katolikus Egyház szerepvállalása a migrációs válság kezelésében. *Honvédségi Szemle*, 145(1), 140–149.
- UJHÁZI Lóránd (2021): A Szentszék lehetősége az üldözött keresztény közösségek támogatására a nemzetközi szervezetekben. In UJHÁZI Lóránd – BOÉR Zoltán – KALÓ József – PETRUSKA Ferenc (szerk.): *Budapest-jelentés a keresztényüldözésről*. Vác: Mondat, 363–374.
- Ujházi Lóránd (2022): A Katolikus Karitás együttműködése az állami szervekkel a katasztrófák elleni védekezésben. *Műszaki Katonai Közlöny*, 32(1), 109–124.

UJHÁZI Lóránd – SZILVÁSY György Péter (2022): Vallási kérdésekben feladat- és hatáskörrel rendelkező állami szervek. *Iustum Aequum Salutare*, 18(2), 143–161.

Jogi források

- 2011. évi CLXXXI. törvény a civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról
- 2011. évi CCVI. törvény a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról
- 2018. évi CXXXII. törvény a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény módosításáról